

Öldürücü zehir: Enâniyet

The lethal poison: Egocentricity

Hakan ÖZLEN

Köprü Dergisi, "Nefisperestlik" konulu, gençler arası makale yarışması ikincisi.

Köprü Review, Young People Article Competition Second Degree Award On The Title "Sensuality".

Özet

İnsanoğlu başıboş, manasız ve gâyesiz yaratılmamış ve gayesiz bir şekilde bu dünyaya gönderilmemiştir. Kâinata, aklımızla ve kalbimizle baktığımızda mevcûdât bütün çıplaklığıyla bir sanatı, bir ilmi, bir hikmet ve rahmeti gözler önüne sermektedir. İnsan, haddini aşmadan Kudret kalemiyle yazılmış olan bu ilahî programa iştirak etmekle ve Sanatkarını tanımakla mükelleftir. Modern dönemlerin öldürücü zehri olarak tanımlayabileceğimiz enaniyet insanı bu vazifeden alıkoymaktadır. Bu çalışmada çağdaş düşünürlerin insanı ele alış biçimleri ele alınmakta, bu görüşler Said Nursi'nin fikirleri ile karşılaştırılmakta, Üstün İnsan-Kamil İnsan kavramlarına bu düşünürlerin görüşleri ışığında yer verilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Enaniyet, Benlik, Üstün İnsan, Kamil İnsan, Nefis, Heva, İman.

Abstract

Mankind has not been created stray, meaningless and without purpose and has not been sent to this world aimless. When we look at the universe, with our minds and hearts, everything reveals an art, a science, wisdom and mercy with all its nakedness. Human beings are obliged to participate in this divine program written with the pen of Holy Power and to know the artist. The Egocentricity, which can be defined as the lethal poison of modern times, prevents people from this duty. In this study, the ways in which contemporary thinkers deal with human are introduced,, these views are compared with the ideas of Said Nursi and the concepts of Super Man-Perfect Humanbeing are given in the light of their views.

Keywords: *Egocentricity, Ego, Super Man, Perfect Humanbeing, Self, Fancy, Belief.*

Giriş

İlk insanı “El-Hayy” ismiyle yaratan, Rabbanî plân ve program ile dünyaya gönderip neslini çoğaltan Cenâb-ı Hakk, herhâlde insanoğlunu başıboş, manasız ve gâyesiz halk etmemiştir. Said Nursî’nin dediği gibi “insan, ipi boğazına sarılıp istediği yerde otlamak için başıboş bırakılmamıştır. Belki bütün amellerinin suretleri alınıp yazılır ve bütün fiillerinin neticeleri muhasebe için zapt edilir”^[1] Dolayısıyla kâinata, aklımızla ve kalbimizle nazaret ettiğimizde, mevcûdât bütün çıplaklığıyla bir sanatı, bir ilmi, bir hikmeti, bir rahmeti gözler önüne koyuyor. İşte bu sanatı ve kaderî programı gören insan, haddini aşmadan Kudret kalemiyle yazılmış olan bu ilahî programa iştirak etmekle mükelleftir. Hatta insanoğlu, bu programa iştirak etmekle kalmayıp mevcûdâtın hâl ve kal diliyle ifâ ettikleri, zikri ve tesbihâtı görüp rahmeti bütün âlemi kuşatmış olan Cenâb-ı Hakk’a, sunmakla bir nevî vazifelidir. Zira kaderin kalemiyle bir kalıp var ve o kalıbın içinde binlerce hikmet ve sanat var ve bu hikmet ve sanat kastî olarak ibdâ ve inşa olunup eşref-i mahlûkât intihâb edilen insana teşhir edilmiştir. İşte bu sebeple insanın da bu sanatı, gözleriyle fark edip potansiyelinde mahfûz olan basîret özelliğiyle Sanatkâr’ı görmesi lazımdır. Yoksa “basar masnuatı görüp de, basîret Sâniî görmezse çok garip ve pek çirkin düşer.”^[2]

“Kendi nefsinin tanıyan Rabbini de tanı” nebevî fermânının sırrıyla, insan akıl, vicdan, kalp ve ruh gibi önemli cihâzlarla donatılmıştır. Şâyet, bu mezkûr hassalar sayesinde insan kendini keşfetmezse, nefesine bir rubûbiyet dahi vermeye çalışacaktır.

Sadık Yalsızuçanlar, “Nefsinin Bilen Rabbini Bilir” adlı makalesinde Sufilerin, insanoğlunun yeryüzüne nüzulünü bir alçalma, aslı doğaya inerken, bir irtifa kaybı yaşadığını ve nefsinin hasta olduğunu dile getirmektedir. Bu hâldeki insanoğlunun herhangi mânevî bir terakkî ortaya koyamadığında ‘nefs-i emmare’ düzeyinde kaldığını beyan etmektedir. “Nefs-i emmare ise kin, düşmanlık, yalancılık, nifâk, isyân ve küfür üzeredir. Nefs-i emmare düzeyinde olanlar, kendini tanrılaştırma eğilimi içerisindedir aynı zamanda. İnsan, nefsinden doğrusal bir hat çekerek, tüm varlığı orada odaklar. Her şey kendi nefsi için ve nefesine göre konumlanacaktır artık. Bu, esasında örtük olarak rubûbiyet iddia etmektir.”^[3]

Böylece “nefsini bilen Rabbini de bilir” nebevî fermânının sırrı biraz daha vuzûha kavuşmaktadır. Çünkü Rabbini bilen ancak Sultân-ı Kâinât’a hizmetkâr olur. Nasıl ki Cenâb-ı Hakk’a intisâb ve istinâd noktasında hizmetkâr olan bir karınca bir Firavun’u perişan ediyor, bir sinek bir Nemrûd’u gebertiyor, bir mikrop bir cebbarı mağlûb ediyor. Aynen öyle

“Kendi nefsinin tanıyan Rabbini de tanı” nebevî fermânının sırrıyla, insan akıl, vicdan, kalp ve ruh gibi önemli cihâzlarla donatılmıştır.

[1] Nursi, Bediüzzaman Said, Sözlere, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul Temmuz 2003, 3. Baskı, s.75

[2] Nursi, Bediüzzaman Said, Mesnev-i Nuriye, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul, Mayıs 2018, 1. Baskı, s.230

[3] Sadık Yalsızuçanlar, “Nefsinin Bilen Kendini Bilir”, Köprü Dergisi, No:87, Yaz/2004

Allah'a teslimiyet
noktasında, ümit-
korku (recâ-havf)
muvâzenesi
ile mutmain
olan bir gönül,
Nemrûdane bir
heves olan menfûr
bir rubûbîyet
davâsından
sadece Allah'a
sığınacaktır.

de Sultân-ı Kâinata, acz ve fakr noktasında hizmetkâr olan nev'i beşer, ahmakçasına bir rubûbîyet davasında bulunmak şöyle dursun, bütün küre-i arz taht-ı emrine bırakılsa da O'na intisâb ve istinâd ile mânevî zevk ve lezzet husûsunda doyunluğa ermiş olan istiğrakî hâlimden zerre tavîz vermeyecektir. Zira Allah'a teslimiyet noktasında, ümit-korku (recâ-havf) muvâzenesi ile mutmain olan bir gönül, Nemrûdane bir heves olan menfûr bir rubûbîyet davâsından sadece Allah'a sığınacaktır. Onun tek arzûsu, yek maksadı rızâ-ı ilâhîye ile hareket edip Huzûr-u İlâhîyeye, Rahmet-i Rahman'a urûc etmektir.

İnsanlık tarihinde bütün ihtilâller, bütün fesadî olaylar, bütün rezillikler ve kötülükler ve çirkinliklerin kaynağı Said Nursî'ye göre iki kelimedenden ibarettir: Birincisi, “ben tok olsam başkası açlıktan ölse bana ne.” İkincisi, “istirahatim için zahmet çek, sen çalış ben yiyeyim” insâfsız düstürüdür. İşte nasıl ki bütün seyyiat ve çirkinliklerin menbaı bu iki kelimedir, aynen öyle de bu iki kelimenin beslediği ana kaynak dahi enâniyet duygusudur. “Sen çalış ben yiyeyim” mülahazası taşıyanlar, insanlığı keşmekeşliğe ve faciaya sürükledi. Merhametsizlikle sadece kendi ben'ini düşündü. “Başkası açlıktan ölse bana ne” düşüncesi dahi “sosyal sorumlulukları göz ardı ettirdi. Bencilliğe teşvik etti.”^[4] Zira enâniyet duygusu herkesi, her şeyi, her bir müsbet müesseseyi kendi nefesine feda ediyor.

Hız. peygamberin (asm) “Âdemoğlunun bir vâdi dolusu altını olsa bir vâdi dolusu altını daha ister. Âdemoğlunun karnını topraktan başka bir şey doyumaz”^[5] hadîsi, âdeta Rabbini tanımayıp kapitalist tüketim toplumunun bencilleşen bireyleri için söylenmiştir. Furkan Aydıner bu hususta şöyle diyor. “Kapitalizmin tüketiciler için mutluluk formülü (fayda maksimizasyonu) gayet basittir: Ne kadar çok çalışırsan, o kadar çok para elde edersin. Ne kadar çok para elde edersen, o kadar çok mal ve hizmet satın alabilirsin. Ne kadar çok mal ve hizmet alırsan, o kadar çok tüketim yaparak faydanı (mutluluğunu) artırabilirsin.”^[6]

Yine Hız. Yûsuf'un “doğrusu, ben nefsimi temize çıkarmam zira nefis daima fenalığı ister, kötülüğe sevkeder”^[7] kelâmı, nefis veya enâniyet denilen duygunun, hiçbir şekilde masum cihetinin olmadığına karîne teşkil eder.

[4] Prof. Dr. Nevzat Tarhan “Ben Merkezilikten Sosyal Narsizme”, Köprü Dergisi, No: 87, Yaz/2004

[5] Müslim, Zekât, 117, “1048”; Buhari, Rikak, 10.

[6] Furkan Aydıner, Global Kapitalizm (Mutluluk Krizi) Köprü Dergisi, No: 87, Yaz/2004, “Kapitalizmin bu mesajını çok iyi anlayan Amerikalılar, haftanın beş günü işlerini büyük itina ile yapıp, faydasını en yüksek yapmak için gerekli olan geliri elde etmeye çalışır. Hafta sonları ve tatillerde ise, kazandıklarını harcayarak faydalarını en yüksek kılmaya çalışırlar.

[7] Yusuf Suresi 53. Âyet.

Yine benlik yani enâniyet, sırr-ı ihlâsa muhâlif olmasından “...ancak ihlaslı olanlar kurtulur, fakat ihlaslı olanlar da büyük bir tehlike içindedirler”^[8] hadîsinden, yapılan bir iyilik sonucunda nefse, eneye hisse çıkarma teşebbüsünün dahi imana hâlel getireceği sonucu elde edilir. Hatta Said Nursi’nin “Risâle-i Nûr’un Kur’ândan aldığı dersin en birinci esası: Benlik, enaniyet, hodfuruşluğu terk etmek lüzumdur. Ta ihlâs-ı hakîki ile imanın kurtarılmasına hizmet edilsin”^[9] yine “Sakın, benlik ve gurura medar şeylerden çekin. Tevazu, mahviyet ve terk-i enaniyet, bu zamanda ehl-i hakikate lâzım ve elzemdir”^[10] tespitlerinde bulunması da gösterir ki, enâniyet duygusunun mâhiyetinin bilinmesi ve ona göre hareket edilmesi zarûreti, aşikâr ortadadır.

Bu girişten sonra, yardımcı başlıklar altında enâniyet kavramını, biraz daha irdeleyelim:

Vahiy İle Hevâ ve Heves

Vahiy ile beslenen duygular, en saf ve en temiz duygulardır. Vahiy ile tenebbüt eden hassalar tevâzu ve mahvîyet semerelerini yetiştirip enâniyet hastalığını ortadan kaldırıyor. Vahiy ile talim gören mânevi duyular ene’yi kabul etmiyor; nahnü’yü yani “biz” demeyi arzu ediyor. Vahiy hakikati, insanı “hakîki insan” ediyor. Böylece vahiy, duyguları güzelleştiriyor; vahiyden beslenen duygular dahi, insanın düşüncesini güzelleştiriyor. Vahiy, duygulara meşrû bir had ve hudûd tayin ettiğinden meselelerin güzel görünmesine sebep oluyor. Evet, vahiy sayesinde “sırr-ı vahdetle kâinatın kemâlâtı tahakkuk eder. Ve mevcudatın ulvî vazifeleri anlaşılır. Ve mahlûkatın netice-i hilkatleri takarrur eder. Ve masnuatın kıymetleri bilinir. Ve bu âlemdeki makâsıd-ı İlâhiye vücud bulur. Ve zihayat ve zîşuurların hikmet-i hilkatları ve sırr-ı icadları tezahür eder. Ve bu dehşet-engiz tahavvülât içinde kakhârâne fırtınaların hiddetli, ekşi simaları arkasında rahmetin ve hikmetin güler, güzel yüzleri görünür.”^[11] Böylece “güzel –yüzleri- gören güzel düşünür; güzel düşünen hayatından lezzet alır.”^[12]

“Varlıkla ilgili düşünce üretimini yapan bir âlet olarak akıl ya vahyi bilgiye dayanacak ya da hevâ ve hevesin elinde bir âlet olarak yerini alacaktır. Vahye dayalı düşünce sistematığı aklı kullanmayı dışlamadığı gibi, vahye

Vahiy ile beslenen duygular, en saf ve en temiz duygulardır. Vahiy ile tenebbüt eden hassalar tevâzu ve mahvîyet semerelerini yetiştirip enâniyet hastalığını ortadan kaldırıyor.

[8] Hadîsin tamamı şu şekildedir: “İnsanlar helak oldu, ancak âlimler kurtuldu. Âlimler de helak oldu, ilmiyle amel edenler kurtuldu. İlmiyle amel edenler de helak oldu, ancak ihlas sahibi olanlar kurtuldu. İhlas sahibi olanlar da büyük bir tehlike içindedirler.” (Sağâni, Mevzûât, 39; Aclûnû, Keşfü’l-Hafa, II, 433 Hadis No: 2796; 2/280 no: 2795).

[9] Nursi, Bediüzzaman Said, Emirdağ Lahikası, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul, Kasım 2016, 1. Baskı, s.580.

[10] Nursi, Bediüzzaman Said, Emirdağ Lahikası, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul, Kasım 2016, 1. Baskı, s.91-92.

[11] Nursi, Bediüzzaman Said, Şualar, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul, Şubat 2017, 1. Baskı, s.23-24.

[12] Nursi, Bediüzzaman Said, Mektubat, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul, Ocak 2017, 1. Baskı, s.556.

Vahyin öğrettiği
“ben neyim”,
“nereden
geldim”, “nereye
gidiyorum?”
soruları,
mütemâdiyen
tazeliğini korur.
Vahiy, küllî
istinâda sahip
olan beşeriyeti,
dar ve muvakkat
dünya emelleriyle
hapsetmeyip,
ebede müştak olan
insanoğlunu geniş
ve bâkî âhiret
mehâsinleriyle
müjdeliyor.

dayalı olmayan düşünce sistematığının de akılcılık olduğu söylenemez.”^[13] Said Nursi’ye göre “insanda hissiyat galip olsa, aklın muhakemesini dinlemez. Heves ve vehmi hükmedip, en az ve ehemmiyetsiz bir lezzet-i hazırayı ileride gayet büyük bir mükâfâta tercih eder. Ve az bir hazır sıkıntıdan, ileride büyük bir azâb-ı müeccelden ziyade çekinir. Çünkü tevehhüm ve heves ve his, ileriye görmüyor, belki inkâr ediyorlar. Nefis dahi yardım etse, mahall-i iman olan kalb ve akıl susarlar, mağlûp oluyorlar. Şu halde, kebâiri işlemek imansızlıktan gelmiyor, belki his ve hevesin ve vehmin galebesiyle akıl ve kalbin mağlûbiyetinden ileri gelir.”^[14] Böylece insanın rasyonel hareket etme irâdesi de âdeta his ve heves duyguları tarafından müsâdere ediliyor.

Vahyin öğrettiği “ben neyim”, “nereden geldim”, “nereye gidiyorum?” soruları, mütemâdiyen tazeliğini korur. Vahiy, küllî istinâda sahip olan beşeriyeti, dar ve muvakkat dünya emelleriyle hapsetmeyip, ebede müştak olan insanoğlunu geniş ve bâkî âhiret mehâsinleriyle müjdeliyor. Vahiy bakış açısı, kişiye hem dünyada hem de âhirette, hakikî saadeti garanti ediyor. Hevâlarını kontrol altına alıp vahye teslim olanlar da izn-i ilahî ile hârikulâde hâller sergiliyor.

“İbn-i Arabî hazretleri Fütuhât’ta, velilerin velayetlerinin delili olan kerâmetleri yorumlarken meâlen şöyle buyurur: Velilerin kerâmetleri, hep bir mânevî mertebe, bir makam kazanmanın hem bir delili, hem de armağanıdır. Sözelimi “hevâlarını denetim altına almayı başarmış insanlar havada yürüebilirler. ‘Biz, hayatı sudan yarattık’ âyetinin sırlarına vâkıf olanlar, suyun üzerinde yürüebilirler.”^[15] Dolayısıyla ancak Kur’ânî bir yol takip edildiğinde hakikî saadet elde edilir. Yine ancak Kur’ân nûruyla, âlemler seyredildiğinde insanî mertebe kat edilir.

Said Nursi’ye göre “ancak sırr-ı Kur’ân ve nûr-u iman ile nihâyetsiz mesrûriyet (saadet) hissedilir. Yoksa ruhu feryad eder, kalbi vaveyla eder. Böyle bir hâlet ise ölümden beter bir azaptır. Bu müthiş hâle vâfi ve kâfi ve teskin edici ve kanaat verici cevap ise: “Vahyin hedefi olan sırr-ı Kur’ân ve nûr-u iman ile sırr-ı tevhidî keşfedip her bir zîhayata (hayat sahiplerine) Mâlik-i Zülcelâl’e mensûbiyeti ve memlûkiyeti cihetiyle” nazar etmektir. Bu nazar ise bakiye müteveccih olduğundan elbette –izn-i ilahî ile– saadeti dahi nihâyetsiz olacaktır. Bu nazar dünyada ruh, kalb ve akla Cennetî bir hâl işmam ettiği gibi makarr-ı saltanatta (âhiret yurdu) insanın cismâniyetine dahi ebedi bir Cennet hayatı yaşatacaktır.

Hevâ ve hevese istinâd eden akıl, beşeriyete zelliliyeti yaşıyor; doymak bilmeyen nefisleri şımartıyor da şımartıyor. Hevâ ve heves, insanoğlunun,

[13] Mustafa Ulusoy, “Narsisizmin Küllerinden Arzu İnşa Etmek: Benlik ve Arzu İlişkisi”, Köprü Dergisi, No:87, Yaz/2004.

[14] Nursi, Bediüzzaman Said, Lem’alar, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul, Kasım 2017, 1. Baskı, s.160.

[15] Sadık Yalsızuçanlar, “Nefsini Bilen Kendini Bilir”, Köprü Dergisi, No: 87, Yaz/2004.

“Kendi nefisini tanıyan, Rabbini de tanır”^[16] hakikatinin anlaşılması yolu-
na teşebbüs etmesine engeldir. Kur’ân-ı Kerim’de “Hevâ ve heveslerini ken-
disine mâbud edinen kimse”^[17]den çekinilmesi buyrulur. Kur’an’da Cenâb-
Hak; Resûlullah’a şöyle emreder: “Ben Allah’tan ayrı olarak çağırıldıklarını-
za ibâdet etmekten men olundum” de, “Ben sizin hevânıza uymam, o za-
man dalâlete düşerim ve hidâyete erenlerden olmam.”^[18] Bir başka âyette
ise: “Allah’tan bir hidâyet olmaksızın hevâsına uyandan daha dalâlette olan
kim vardır?”^[19] denilmiştir.

Şanı yüce bir fâkih olan İmam Şa’bî Hazretleri Kur’an’da geçen bu kav-
ramları şöyle tevil ediyor: “Nefsini hevâsına tâbi kılıp şehvî arzularının pe-
şinde ömrünü tükettikten sonra Allah’tan Cennet isteyen ahmaktır. Nefsini
arzû ve isteklerine hevâ denmesi, kimde bulunursa onu Cehennem’e düşür-
düğü içindir. Hevâ sahiblerine de ehl-i hevâ denmesi, bunlar Cehennem’e
düşeceği içindir.”

Said Nursi ise Lemeât adlı eserinde hevâ ve heves kavramlarıyla ilgi-
li çok ilginç tespitlerde bulunuyor: “O heva, hem heves, şe’ni (gereği) bu-
dur daima: İnsanı memsuh (daha çirkin) eder, sîreti (iç görünüş) değiştirir.
Mânevî meshediyor (bir şeyin sîretini çirkin ve kötü hâle çevirmek) değişik
insâniyet. Şu medenilerden çoğunun, eğer içini dışına çevirirsen, görürsün:
Başta maymunla tilki, yılanla ayı, hıncır sîreti olur sîret.”^[20]

“Hevâ insanı çirkin hâllere ve hâletlere sokar. Âhlak, seciye ve karak-
terleri bozar. Bir nevî insanın kimyasını ve imanını bozarak zehirler. İnsan-
nın iç âleminde başlayarak mânevî ve maddî cihazâtlarını çürütür. İnsan-
da bulunan menfî duyguları nemâlandırır ve şerre sevk eder. Mânevîyatı de-
ğiştirerek süflîyâta düşürür. Böylece insâniyeti ve insanı tekâmüle çıkararak
insaniyet-i kübra olan islamî yaşayışı değiştirir.”^[21] Yine hevâ ve heves nefsi
hesabına, herkese ve her şeye vermesi gereken değeri vermiyor; onları kıy-
metten hâli bırakıyor. Said Nursi’ye göre her bir şey, ayinedârlık ve intisâb
cihietle binler derece kıymet-i şahsiyeden daha yüksek kıymet almaları
ancak ve ancak sırr-ı tevhid ilemdir. Ancak hevâ ve heves vahyin hikmetin-
den mahrum olduğundan bu bakış açısından da nasipsizdir.

Yine başka bir cihetten Said Nursi’ye göre “Heves tahakküm eder. Hevâ
da müstebittir, gayr-i zarûrî hâcâtı havâic-i zarûrî hükmüne geçirmiştir.”^[22]
Demek ki hevâ ve hevesin de bir istibdâtı var. Ancak hevânın istibdâtı, hay-
vanlar gibi kural tanımadan sınırsız bir hürriyet ile yaşamaktır. Çünkü Said

[16] Süyuti, el-Havi lil Fetava 2:541.

[17] Furkan Suresi, 43. Âyet.

[18] En’am Suresi, 56. Âyet.

[19] Kasas Suresi, 50. Âyet.

[20] Nursi, Bediüzzaman Said, Sözlere, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul Temmuz 2003, 3.
Baskı, s.652.

[21] Abdülkâfi Çimiç, “Hevâyı hüdâyâ sevk etmek”, Yeni Asya Gazetesi, 25 Aralık 2010.

[22] Nursi, Bediüzzaman Said, Sözlere, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul Temmuz 2003, 3.
Baskı, s.653.

*Hevâ insanı
çirkin hâllere ve
hâletlere sokar.
Âhlak, seciye ve
karakterleri bozar.
Bir nevî insanın
kimyasını ve
imanını bozarak
zehirler.*

*Heves toprağında
yetişen duygular,
aklı da tesir
altında bırakıp,
müthiş bir azâbı
insana yaşıyor.*

Nursi, “Hürriyet-i mutlak ise vahşet-i mutlakadır, belki hayvanlıktır” diyor. O nedenledir ki Said Nursi, böyleleri için “eğer içini dışına çevirirsen, görürsün: Başta maymunla tilki, yılanla ayı, hıncır sîreti olur sûret.” ifâdesini istimâl ediyor. Yine hevâ ve heves yüzünden zarûrî olmayan ihtiyaçlar zarûrî birer ihtiyaç haline gelmiştir. Zarurî olmayan bu ihtiyaçlara mâlik olamayan insan, hırs ediyor; elde etmek adına bütün mübâh ve mübâh olmayan yollara müracaat ediyor. Bu bağlamda hevâ ve heves toprağında yetişen duygular, akklı da tesir altında bırakıp, müthiş bir azâbı insana yaşıyor.

Üstün İnsan ile İnsan-ı Kâmil

Üstün insan, Alman düşünür Friedrich Nietzsche’nin “gelecekteki insan” modelinin öngörüsüdür. Daha doğrusu “Üstün İnsan” kavramı Nietzsche’nin ütopyasıdır. Çünkü bu düşünür üstün insan olabilme durumunu insan evriminin sonraki aşamasına bağlıyor. “Böyle Buyurdu Zerdüş” adlı kitabında “Maymun, insan için nedir? Bir kahkaha veya acı veren bir utanç” yaklaşımını sunmakta, şimdiki insanın da üstün insan için aynı durumda olacağını ifade etmektedir. Yani üstün insan, hâlihazırdaki insana kıyasen, niteliği yüksek insandır.

Nietzsche, yaşadığı tarihte şimdiye kadar üstün insanın dünyaya gelmediğini iddia ediyordu. “Hâlâ birbirlerine pek fazla benziyorlar. Hakikaten en büyüklerini bile hâlâ pek insanca buldum.” Ona göre, üstün insan, evrim halkasında insandan öte bir türdür. Üstün bir tür doğanın yaratma deneyinde en son amaçtır. Şu ana kadar tüm oluş zincirinin amacı, üstün insandır ve insan, üstün insan türüne en yaklaşan canlı türüdür. Her ne kadar fizyolojik olarak insanoğlu evrimini tamamlamış gibi görünse de, düşünsel ve zihinsel olarak insanın çok eksiği mevcuttur. Nietzsche’ye göre üstün insan, bir amaç ve yönelim olduğu gibi aynı zamanda bir sonuçtur. Üstün insanın mümkün olmasının, alışılmış ideallerin iflâsına ve geleneksel yapıların yıkılmasına bağlı olduğunu dile getirmektedir. Bilinemeyen metafizik öğelerle donatılmış bir düşüncenin, üstün insanın teessüsüne fırsat vermediğini iddia etmektedir.

Nietzsche’nin, üstün insana ulaşmak için ortaya koyduğu “Üstün İnsan” tezi, aynı zamanda savaşmayı teşvik ediyordu. Nietzsche’nin üstün insan tezi 20. Yüzyıl diktatörleri tarafından da benimsendi. Nietzsche’nin tilmizleri olan Hitler, Mussolini, Franco gibi çağdaş tiranların temel dünya görüşü ‘çatışma ve savaş’ kavramlarına olan inançlarıydı. Savaş ve çatışmanın bir milletin gelişmesinde mutlaka gerekli olduğu tezini Filozof Friedrich Nietzsche’den almışlardı. Hatta Mussolini ‘Nietzsche beni ruhsal bir erotizmle dolduruyor’ diyerek duygularını ifade etmişti.”^[23] Nietzsche’den ders alan Benito Mussolini ve Adolf Hitler, 20. Yüzyılda yani iki dünya savaşı

arasında otoriter ve totaliter nitelikte bir siyasal rejim olan faşizmi^[24] ortaya çıkartmışlardır. Bununla ilgili Michel diyor ki: “Faşist doktrinin hiçbir unsuru yoktur ki, 19. ve 20. yüzyılın düşünürlerinden alınmamış olsun.”^[25]

“Faşizm getirdiği yeni fikirlerden çok, Batı siyasal düşüncesine egemen olan fikir ve değerlere karşı bir isyanı ifade eder. Aydınlanma hareketinin getirdiği akılcılık, özgürlük, eşitlik, mutluluk gibi değerleri aşağılar; otoriteyi, disiplini, kahramanlığı, savaşı ve güçlü liderliği yüceltir. Mevcut siyasal ideolojilerin tümüne saldırarak kendini anti-kapitalist, anti-liberal, anti-komünist olarak tanıtır.”^[26]

Kısacası konumuzla alakalı olarak, Nietzsche gibi 19. ve 20. yüzyıl düşünürleri, teorik olarak savaş, keşmekeş, diktatörlük, ırkçılık, bencillik gibi kavramlar üzerine teşvik ve teşci edici tezler ortaya sererken; bu düşünürlerin eserlerini okuyan zâlim şahıslar ise mezkûr kavramların içtimaî, iktisadî ve siyasî alanlarda uygulayıcıları olmuşlardır.

Said Nursi, felsefenin tilmizi ile Kur’an-ı Hâkim’in tilmizlerini muvazene ederken şu ifadeleri kullanıyor: “Hem senin tilmizin (II. Avrupa’nın şahsı manevisinin müntesipleri) menfaatperest ve hodendıştir ki, o tilmizin gaye-i himmeti, nefis ve batnın hevesatını tatmindir. Ve menfaat-i şahsiyesini –bazan-kavminin menfaati içinde kavminin menfaati namıyla ve menfaat-i nefisini, menfaat-i millet namıyla arar. Ya rikkat-i cinsiye eleminden kurtulmak ister veya hırsını veya gururunu veya hubb-u cahını o milliyetperverlik cihetinde teskin eder. Elhasıl, nefisinden başka hakiki hiç bir şey muhabbet etmez. Her şeyi kendi nefisine feda eder.”^[27]

Evet, Said Nursi muazzam bir tespitte bulunuyor: Benciller şahsî menfaatini kavminin menfaati içinde kavminin menfaati namıyla arıyor. Nefsî olan menfaatini ise milletin menfaati namıyla arıyor. Mesela Adolf Hitler’in en büyük hedeflerinden biri; üstün ırk yaratma hedefiydi. Ancak “bu siyasi projenin fikri temelleri yanlışlar, çelişkiler ve ahlaken kabul

*Said Nursi
muazzam
bir tespitte
bulunuyor:
Benciller şahsî
menfaatini
kavminin
menfaati içinde
kavminin
menfaati namıyla
arıyor. Nefsî olan
menfaatini ise
milletin menfaati
namıyla arıyor.*

[24] Burada faşizm kavramı Adolf Hitler önderliğinde Almanya’da (1933-1945) Nasyonal sosyalizm ya da Nazizm adı altında ortaya çıkarken; Benito Mussolini önderliğinde faşizm olarak ortaya çıkmıştır. “Kuşkusuz, İtalyan ve Alman faşizmi arasında eşitlik, özgürlük ve demokrasi karşıtı ideolojiler olmaları ve totaliter bir devlet sistemi kurmayı amaçlamaları gibi bazı ortak temeller vardır. Ancak Alman faşizmi yani nasyonal sosyalizm, bir ideoloji olarak kendine özgü önemli unsurlara sahipti: Alman faşizmi başlangıcından beri Yahudi karşıtlığını politikasının temeli yapmıştır; İtalya’da ise, Yahudilere yönelik nefret ifade eden ‘antisemit’ hareket çok geç bir dönemde Almanya’nın etkisiyle ortaya çıkmıştır. Almanya milyonlarca insanın vahşî yöntemlerle katledildiği toplama kampları kurmuş; İtalya’da ise yalnızca tutuklama kampları açılmıştır.” Michel 2011, s.43; Passmore 2014, s.79.

[25] Henri Michel 2011, s.17, Faşist fikirlerin 19. Yüzyıl düşüncesindeki temelleri için bkz: Kevin Passmore, Faşizm (Çev. S. Gül), Dost Kitabevi, Ankara, 2014, s.51-64.

[26] Heywood 2006, s.84; Michel 2011, s.8; Sabine 1997, s.355; Andrew Vincent, The Politics of Human Rights, Oxford University Press, 1995, s.150-153.

[27] Nursi, Bediüzzaman Said, Nurun İlk Kapısı, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul, Ekim 1994, s.93.

Nietzsche'nin
"Üstün İnsan"
tezi ile Adolf
Hitler'in "Üstün
İrk" hedefinin
muhteva olarak
benzerliğidir.
Nietzsche,
daha çok bunu
birey bazında
savunurken;
Adolf Hitler, bunu
ırk bazında tatbik
etmiştir.

edilemez fikirlerle doluydu.”^[28] Nefsî olan ve şahsî olan bir menfaat halka mal edilerek, müthiş zulüm senaryoları oynanılmıştır.”Naziler, yeryüzündeki insanlığın bir üstün ırk ile çeşitli aşağı ırklardan oluştuğunu savunmuştur. Naziler, ırkı biyolojik anlamıyla değerlendirmiş, aynı kökten gelmeyi esas almışlardır. Hangi kıtada olursa olsun, insanlık tarihindeki bütün büyük uygarlıkları bu üstün ırkın mensupları kurmuştur. Diğer tüm ırklar, üstün ırka hizmet etmekle görevli aşağı ırklardır ama Yahudiler açıkça ‘zararlı’ ırktır.”^[29] Burada dikkatimizi çeken Nietzsche'nin “Üstün İnsan” tezi ile Adolf Hitler'in “Üstün İrk” hedefinin muhteva olarak benzerliğidir. Nietzsche, daha çok bunu birey bazında savunurken; Adolf Hitler, bunu ırk bazında tatbik etmiştir. Adolf Hitler, nefsî olan bu hedefini milletin menfaati (üstün ırk) adı altında savunmuştur.

Reha Fırat, “Toplumsallaşmış Narsisizm: Milliyetçilik” adlı makalesinde “Tüm kavgalar ‘ben’ ve ‘öteki’ arasındadır. ‘Biz’ ve ‘ötekiler’ ayrıştırması da aslında ‘ben’ ve ‘öteki’ nin türevidir.” tespitinde bulunuyor. Makalenin ileriki safhalarında ise, “milliyet bir kan bağı türevidir. En iç merkezinde yine ‘ben’ vardır. Bununla bağlantılı olarak da milliyetçilik, toplumsallaşmış bir bencilliği ve narsisizmi içinde taşır. Aslında bunu içinde taşıyan sadece milliyetçilik de değildir. Ancak milliyetçilik düzlemindeki bağlar çıplakken diğer birçok alanda çeşitli kamufajlar söz konusudur. Örneğin meslek dayanışmasının, hemşehriliğin, kuşak dayanışmasının da temel çekirdeği ‘ben’dir.”^[30] demektedir.

Bütün bunları değerlendirdiğimizde Nietzsche'nin üstün insan tezinden etkilenenler, çatışmayı ve her türlü yolu kendi menfûr ve menhûs hedefleri adına, nefs-i emmareleri hesabına, benlikleri namına mübâh addetmişlerdir, diyebiliriz. Bu durum “ben” merkezinde millet menfaati, devlet menfaati adı altında karşımıza çıkmış olabilir. Aslında Nietzsche'nin üstün insan tezi 20. yüzyılda sefih bir medeniyetin, habis bir medeniyetin ve gadar bir medeniyetin tezahür etmesine sebep olmuştur. Çünkü Nietzsche var olmak için çatışmayı etik ve kaçınılmaz görüyordu. Ahlak hususunda hoşgörü, tevazu, yardımseverlik gibi ulvi değerleri reddediyordu. Yardım severlik, fedakârlık, tevazu gibi değerlerin üstün insanın ortaya çıkmasını engellediğini öne sürüyordu.^[31] İnsanların potansiyelinde –haşa- bir tanrının gücünün var olduğunu savunuyordu. Malumdur ki böyle bir medeniyet ancak beşeriyetin sonunu hazırlar. Bilinen şeydir ki böyle bir medeniyet iki dünya

[28] Michel 2011, s.519.

[29] Heywood 2012, s.214-221; Vincent 1995, s. 157. Hitler, dünyadaki ırkları üç kategoriye ayırır; 1) Kültürü yaratan üstün ırk, 2) Üstün ırkın yarattığı kültürün taşıyıcısı olan ırklar, 3) Kültürü tahrip eden Yahudiler. Bkz: Heywood 2012, s.220.

[30] “Toplumsallaşmış Narsisizm: Milliyetçilik”, Köprü Dergisi, No:87, Yaz/2004.

[31] Prof. Dr. Nevzat Tarhan, “Ben Merkezilikten Sosyal Narsizme”, Köprü Dergisi, No: 87, Yaz/2004.

savaşı ile öyle bir kustu ki, beşere dehşetli tokat indirip yeryüzünü kanla buluşturdu.^[32]

Said Nursi, Nietzsche gibi düşünürlerin gaddar ve maddeperest yaklaşımlarını şu hârikulâde ifadelerle eleştirmektedir: “Hâlık-ı Kerîmin kerem düsturlarından ve erkân-ı kâinata kemâl-i itaatle imtisal edilen düstur-u teavünle, nebâtat hayvânâtın imdadına ve hayvânat insanların yardımına koşmasından tezahür eden o umumî kanunun rahîmâne, kerîmâne cilvelerini cidal zannedip, ‘Hayat bir cidaldir’ diye, ahmakane hükmetmişsin. Aca- ba, o düstur-u teavünün cilvesinden olan, zerrât-ı taâmiyenin kemâl-i şevkle beden hücrelerinin gıdalandırılması için koşmaları nasıl cidaldir? Nasıl bir çarpışmaktır? Belki o imdat ve o koşmak, Kerîm bir Rabbin emriyle bir teavündür.”^[33] İşte teavün (yardımlaşma), tecavüb (karşılıklı cevablaşma), tesanüd (dayanışma) ve teanuk (Kucaklaşma) ile cari olan ve Kader-i İlahiye kalemile inşa edilmiş bin bir hikmetli bu kâinat, kendilerindeki kısır fehm ve maddeperest nazar yüzünden anaerşist bir âlem, bir meydan muharebesi olarak değer görecekti. Oysa o nefisperest ve dünyaperest bencil adamlar bilmiyordu ki “muhabbet şu kâinatın bir sebab-i vücududur. Hem şu kâinatın rabitasıdır, hem şu kâinatın nurudur, hem hayatıdır.”^[34]

Nietzsche, insandaki cüz-i iradeye haddizatında ziyadesiyle bir keyfiyet yüklüyordu. “Üstün insan hiçbir zaman kendini küçük ve zayıf hissetmez. Yani ona göre ahlakın işareti iradenin gücüdür. Ahlaklı olmak, kendinin efendisi olmaktır.” Yani ahlak terimini irade kavramı ile bütünleştirerek, insandaki bu iradeyi –haşa- tanrısal malikiyete emare olarak ileri sürüyordu. İşte bu irade sayesinde insanın tanrısalılığı ortaya çıkıyordu.

Said Nursi bu asılsız iddiayı da şöyle bertaraf ediyordu: “Hem çürük bir esasın, ‘Her şey kendi nefesine mâliktir’ diyorsun. Hiçbir şey kendi nefesine mâlik olmadığına kat’i bir delil şudur ki: Esbabın içinde en eşrefi ve ihtiyar noktasında en geniş iradelisi, insandır. Hâlbuki bu insanın düşünmek, söylemek ve yemek gibi en zâhir ef’âl-i ihtiyariyesinden yüz cüz’ünden onun dest-i ihtiyarına verilen ve daire-i iktidarına giren, yalnız meşkûk tek bir cüzdür. Böyle en zâhir filin yüz cüz’ünden bir cüz’üne mâlik olmayan, nasıl kendine mâliktir denilir?”^[35]

İnsan şu kâinatın en akıllı ve şuurlu varlığı iken kendi varlığında ne kadar rey sahibidir? Kendi bedeni üzerinde ne kadar bir tassarrufa istihkâkı vardır? Semaya kadar uzanan istek ve arzuları noktasında bu ihtiyaçlarını ne kadar karşılamaya serveti vardır? Bu küllî yaratılışında ne kadar pay

‘Her şey kendi nefesine mâliktir’ diyorsun. Hiçbir şey kendi nefesine mâlik olmadığına kat’i bir delil şudur ki: Esbabın içinde en eşrefi ve ihtiyar noktasında en geniş iradelisi, insandır. Hâlbuki bu insanın düşünmek, söylemek ve yemek gibi en zâhir ef’âl-i ihtiyariyesinden yüz cüz’ünden onun dest-i ihtiyarına verilen ve daire-i iktidarına giren, yalnız meşkûk tek bir cüzdür.

[32] Nursi, Bediüzzaman Said, Yeni Asya Neşriyat, Eski Said Eserleri, İstanbul, Kasım 2012, 2. Baskı, Sünühat, s.493; Hutbe-i Şamiye s.337.

[33] Nursi, Bediüzzaman Said, Lem’alar, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul, Kasım 2017, 1. Baskı, s.211.

[34] Nursi, Bediüzzaman Said, Sözler, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul Temmuz 2003, 3. Baskı, s.322.

[35] Nursi, Bediüzzaman Said, Lem’alar, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul, Kasım 2017, 1. Baskı, s.211.

İslâm
medeniyetinin
gâyesi olan
insan-ı kâmil
hakikati ise
insaniyete
müstakîm yolu
irae ederek onu
âli kılmaktadır.
“Üstün insan
hiçbir zaman
kendini küçük ve
zayıf hissetmez”
anlayışı
yerine, aksine
insan-ı kâmil
insanoğlunda acz
ve fakrı meslek
ittihâz etmiştir.

sahibidir? Bırakın pay sahibi olmayı ne kadar haberdardır? Fakat bu sahiplik ve mâlikiyet sadece - ene bahsinde geçtiği üzere- “sanal”dır ve muvakkat bir farâziyet taşımalıdır. İnsan Cenâb-ı Hakk’ın kâinattaki mâlikiyetini anladıktan sonra, rücu ederek kendindeki mâlikiyetin sadece sanal olduğunu anlar ve onu da Cenâb-ı Hakk’ın mülküne teslim eder. Aksi hâlde insan kendini kendine mâlik farz ederse, “her şey kendi nefesine mâliktir” demek zorunda kalacaktır. Her şey kendi nefesine mâliktir dediğinde de Cenâb-ı Hakk’ın mülkünü sebeplere taksim etmiş olacaktır. Asıl olan bizim hiçbir şeyimizin olmadığıdır. İşte ne zaman insan kendi farâzi mâlikiyetinden vazgeçerse ancak o zaman Cenâb-ı Hakkın mâlikiyetini tam olarak anlayabilecektir.

İslâm medeniyetinin gâyesi olan insan-ı kâmil hakikati ise insaniyete müstakîm yolu irae ederek onu âli kılmaktadır. “Üstün insan hiçbir zaman kendini küçük ve zayıf hissetmez” anlayışı yerine, aksine insan-ı kâmil insanoğlunda acz ve fakrı meslek ittihâz etmiştir. Said Nursi’ye göre İnsan, üç cihetle esmâ-i İlâhiyeye bir âyinedir. İşte bunlardan birincisi: “İnsan, zaaf ve acziyle, fakr ve hâcâtıyla, naks ve kusuruyla bir Kadîr-i Zülcelâlin kudretini, kuvvetini, gınâsını, rahmetini bildiriyor ve hâkezâ, pek çok evsâf-ı İlâhiyeye bu suretle âyinedarlık ediyor. Hattâ hadsiz aczinde ve nihayetsiz zaafında, hadsiz a’dâsına karşı bir nokta-i istinad aramakla, vicdan daima Vâcibü’l-Vücuda bakar. Hem nihayetsiz fakrında, nihayetsiz hâcâtı içinde, nihayetsiz maksatlara karşı bir nokta-i istimdad aramaya mecbur olduğundan, vicdan daima o noktadan bir Ganiyy-i Rahîmin dergâhına dayanır. Dua ile el açar. Demek her vicdanda şu nokta-i istinad ve nokta-i istimdad cihetinde iki küçük pencere, Kadîr-i Rahîmin bârigâh-ı rahmetine açılır, her vakit onunla bakabilir.”^[36] İşte İnsanoğlu, bu iki yarası/yasası (acz ve fakr) ile Cenab-ı Hakk’ın kuvvetine istinad, zenginliğinden istimdad ederek gerçek kuvveti ve zenginliği bulmuş oluyor.

Aynı şekilde üstün insan haddi aşarak sahte iradesiyle âdetâ hevâ ve hevesini tanrılaştırıp, Tanrı’yı öldürmekten bahsederken insan-ı kâmil, cüzi irade ve kader hakikati ile insanoğlunu îkaz etmektedir. Tâ ki haddi aşmasın. Said Nursi, Kader Risalesi adlı eserinde bu meseleyi şöyle ifade etmektedir: “Mü’min her şeyi, hatta fiilini, nefisini Cenab-ı Hakk’a vere vere, ta nihayette teklif ve mes’uliyetten kurtulmamak için ‘cüz-i ihtiyarı’ önüne çıkarıyor. Ona “Mes’ul mükellefsin” der. Sonra, ondan sudur eden iyilikler ve kemalat ile mağrur olmamak için ‘kader’ karşısına geliyor. Der: “Haddini bil, yapan sen değilsin.”^[37]

Nietzsche, “güçlü irade” kavramıyla âdetâ insana bir ulûhiyet vermeye çalışmıştır. Şunu demiştir: “Kendinin efendisi olmaya giden yolun ilk

[36] Nursi, Bediüzzaman Said, Sözlere, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul Temmuz 2003, 3. Baskı, s.628.

[37] Nursi, Bediüzzaman Said, Sözlere, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul Temmuz 2003, 3. Baskı, s.427.

adımı ise Tanrı'yı öldürmekten geçmektedir". Yani insanın kendi kendisinin efendisi olması gerekmektedir. Bunun için iradesini esas alarak –haşa haşa- Tanrı'yı öldürmelidir. Oysa İnsan-ı kâmil adına konuşan Said Nursi, insanoğlunun Cenâb-ı Hakk'ın subutî (külli) sıfatlarını (hayat, ilim, irade, kudret, semî, basar, kelim, tekvin) fehmetmek için "İnsan, üç cihetle esmâ-i İlâhîyeye bir âyinedir" tespiti ile ikinci âyine olarak irade sıfatının da içinde bulunduğu bu cüzî sıfatları gösteriyor: "İnsana verilen nûmuneler nev'inden cüz'î ilim, kudret, basar, sem', mâlikiyet, hâkimiyet gibi cüz'iyatla, Kâinat Mâlikinin ilmîne ve kudretine, basarına, sem'ine, hâkimiyet-i rubûbîyetine âyinedarlık eder, onları anlar, bildirir. Meselâ: Ben nasıl bu evi yaptım ve yapmasını biliyorum ve görüyorum ve onun mâlikiyim ve idare ediyorum. Öyle de, şu koca kâinat sarayının bir ustası var. O usta onu bilir, görür, yapar, idare eder ve hâkezâ..."^[38]

İnsan-ı kâmil, insanoğluna verilen cüz-i ihtiyarenin seyyiat ve tahribat noktasında elinin gayet uzun olduğunu ifade eder. Hasenâtta ve inşa hususunda eli pek kısa olduğunu beyan eder. Risale-i Nur'da geçen şu muazzam açıklama her şeyi aslında hallediyor: "Cüz-i ihtiyari namında bir iraden var. O iradenin bir eline duayı ver ki, silsile-i hasenatın bir meyvesi olan Cennet'e eli yetişsin ve bir çiçeği olan saadet-i ebediyeye eli uzansın. Diğer eline istiğfarı ver ki, onun eli seyyiattan kısalsın ve o şecere-i mel'unenin bir meyvesi olan Zakkum-u Cehennem'e yetişmesin."^[39] İşte görüyoruz ki insan, acziyetinin ve fakrinin farkına varıp ve bu fitrî yaratılışıyla şeriatın çizmiş olduğu had ve hudûda musahhar olup (evâmîr-i tekvîniye) Cenâb-ı Hakk'ın mutlak iradesine ve mutlak kudretine dayandığı vakit hakikî insan olabilmektedir. Ve böylece hakikî mutluluğu ve hazzı elde etmektedir. Ve böylece İnsan-ı kâmile giden mertebeleri aşabilmektedir.

İnsan-ı kâmil, Allah'a kul olma erdemini gösterir. İnsan-ı kâmil, dünyayı esas maksad yapmaz; dünya ahiretin mezrasıdır, esma-i hüsnaların tecelliyatının yeridir der. İnsan-ı kâmil, tükenmek bilmeyen arzuların esiri olarak yaşamak yerine, arzu ve isteklerini helal-haram ayırımı yaparak muvazenele yaşama gayretindedir. İnsan-ı kâmil geçici olan ebedi olan arasında, yer ile gök arasında, dünya ile âhiret arasında denge kurabilmiş insandır.

Nietzche'nin üstün insan ideali ile Kur'an-ı Kerim'den istidraç edilen insan-ı kâmil mertebesinin karşılaştırılması, esasında kıyaslanması dahi kâbil olmayan bir durumdur; kıyâs-ı maalfârıktır. Filhakika üstün insan ideali nefsanîdir, arzûdir, geçicidir, realiteden uzaktır; kaos, kargaşa ve savaş netice vermiştir. İnsaniyetin mânevîyâtını zir-ü zeber eder. İnsan-ı kâmil vahye istinad eder, semavîdir, bâkidir, hakikatin ta kendisidir; muhabbet, dostluk, barışı netice vermiştir.

[38] Nursi, Bediüzzaman Said, Sözlere, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul Temmuz 2003, 3. Baskı, s.628.

[39] Nursi, Bediüzzaman Said, Sözlere, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul Temmuz 2003, 3. Baskı, s.432.

*İnsan-ı kâmil,
insanoğluna
verilen cüz-i
ihtiyarenin
seyyiat ve tahribat
noktasında elinin
gayet uzun
olduğunu ifade
eder. Hasenâtta ve
inşa hususunda
eli pek kısa
olduğunu beyan
eder.*

Makalemizin Özü

Selim Gündüzalp diyor ki: “Nefsin işine gelmeyen her şey bir bakıma kalbin hayatıdır. Nefs adına attığımız her adım da kalbin aleyhindedir. Nefs semirdikçe, kalbi kemiriyor. Nefsimizin de hakkını verelim; amenna, ancak şu prensibin ışığında: “Helal dairesi genişdir, keyfe kâfi gelir. Harama girmeye hiç lüzum yoktur.”

Biz de Bediüzzaman’a ait olan bu veciz ifadenin mütebakisini buraya aktararak makalemize nihayet verelim:

“Ferâiz-i İlâhiye ise hafiftir, azdır. Allah’a abd ve asker olmak öyle lezzetli bir şereftir ki, tarif edilmez. Vazife ise, yalnız bir asker gibi, Allah namına işlemeli, başlamalı. Ve Allah hesabıyla vermeli ve almalı. Ve izni ve kanunu dairesinde hareket etmeli, sükûnet bulmalı. Kusur etse, istiğfar etmeli.

‘Yâ Rab, kusurumuzu affet. Bizi kendine kul kabul et. Emanetini kabzetmek zamanına kadar bizi emanette emin kıl. Âmin’ demeli ve Ona yalvarmalı.”^[40]